

Bilaga till revisionsberättelsen 2021 ”Revisorernas redogörelse”

Inledning

För kommunfullmäktiges information om, och uppföljning av, vårt arbete gällande år 2021 överlämnar vi härmed vår redogörelse.

Vi har som underlag för våra granskningsinsatser använt en väsentlighets- och riskanalys. Riskbedömningens syfte är att ringa in väsentliga granskningsområden samt förslag på inriktning och omfattning av olika granskningsinsatser. Inför 2021 års val av granskningar konstaterade vi väsentliga risker gällande bl.a. lagefterlevnad, verkställighet av fullmäktiges mål och beslut, flera grundläggande processer och rutiner samt att kommunstyrelsen styrning, interna kontroll och uppsikt inte har varit tillfredsställande.

En anmärkning till kommunstyrelsen.

Utifrån resultatet av våra revisionsgranskningar riktar vi i revisionsberättelsen 2021 en anmärkning till kommunstyrelsen. Enligt god revisionssed ska kommunfullmäktiges presidium informeras för att kunna inhämta förklaring från berörd styrelse, nämnd eller enskild förtroendevald om revisorerna riktat anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet. 1 mars 2022 fick kommunfullmäktiges presidium information om våra grunder för anmärkningen. 7 mars 2022 fick kommunstyrelsens au information om anmärkningen och ordförande i revisionen lämnade därefter samma information till kommunstyrelseledamöterna på kommunstyrelsesammanträdet 14 mars 2022.

Bakgrund till vår anmärkning.

I vår revisionsberättelse för 2020 var vi mycket kritiska till att kommunstyrelsens ledning, styrning, uppföljning och kontroll samt samordningsansvar och uppsiktsplikt inte varit tillräckligt tillfredsställande gällande de områden som hade granskats. Vi övervägde att ge en anmärkning till kommunstyrelsen i revisionsberättelsen för 2021 om kommunstyrelsens styrning och interna kontroll samt uppsikt inte förbättrades under innevarande år.

I vårt utlåtande till kommunfullmäktige utifrån vår granskning av delårsrapporten 2021-08-31 konstaterade vi, i de granskningar som hittills genomförts under året, att kommunstyrelsens ledning, styrning och uppföljning väsentligt hade brustit. Som en del inför vår ansvarsprövning för 2021 beslutade vi att genomföra en fördjupad grundläggande granskning av kommunstyrelsen ledning, styrning och uppföljning av den egna verksamheten. Den samt övriga granskningar under året skulle vara ett underlag inför ansvarsprövningen i revisionsberättelsen och val av ansvarsgrund.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att vi i våra genomförda fördjupade granskningar uppmärksammat väsentliga brister.

Sammanfattning över avlämnade rapporter

I avlämnade revisionsrapporter framgår syftet med respektive granskning, vad som framkommit, våra kommentarer och förslag till förbättringar. I denna bilaga sammanfattas framför allt våra mest väsentliga iakttagelser och synpunkter från granskningarna nedan:

- Granskning av kommunens kompetensförsörjning
- Granskning av förebyggande arbete av hot och våld

- Granskning av efterlevnad av offentlighetsprincipen
- Grundläggande granskning av kommunstyrelsens ledning, styrning och uppföljning av den egna verksamheten
- Uppföljning av tidigare granskningar
- Grundläggande granskning av nämnder samt den gemensamma lönenämnden
- Granskning av del- och helår
- Övrig granskning

Våra granskningsrapporter har löpande överlämnats till respektive granskningsobjekt med missiv under året.

Granskning av kommunens kompetensförsörjning

Vi förtroendevalda revisorer gav KPMG i uppdrag att granska hur kommunen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen. Syftet med granskningen var att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har ett ändamålsenligt arbetssätt avseende kompetensförsörjningen. Uppdraget ingick i revisionsplanen för år 2021 och avsåg kommunstyrelsen och samtliga nämnder.

Den sammanfattade bedömning utifrån granskningens syfte var att det saknades ett strategiskt arbete med kompetensförsörjning i kommunen. Utifrån granskningen rekommenderades därför kommunstyrelsen att:

- säkerställa att kompetensförsörjningsstrategin bryts ner till analyser av kompetensförsörjningsbehovet på lång och kort sikt, och utifrån analys sedan upprätta mål och handlingsplaner med tillhörande aktiviteter
- säkerställa att det tydligt framgår hur uppföljning av kompetensförsörjningen ska genomföras och var ansvaret för detta ligger
- förtydliga vilken roll nämnderna har i arbetet med kompetensförsörjningen samt vilken rapportering de ska få
- säkerställa att det finns tydliga strukturer för hur kompetensarbetet ska bedrivas. Det rekommenderades även att kommunstyrelsen regelbundet följa upp och bevaka kompetensförsörjningsarbetet inom organisationen.

Granskning av kommunens förebyggande arbete vid hot och våld

Vi förtroendevalda revisorer gav KPMG i uppdrag att granska kommunens förebyggande arbete vid hot och våld. Syftet med granskningen var att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna bedriver ett tillräckligt strategiskt arbete för att förebygga, förhindra och hantera hot och våld mot förtroendevalda och anställda. Uppdraget ingick i revisionsplanen för år 2021 och avsåg kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden och tekniska nämnden. Den samlade bedömningen var att kommunstyrelsens och nämndens ledning, styrning och interna kontroll var otillräcklig gällande det strategiska arbetet för att förebygga, förhindra och hantera hot- och våldssituationer mot anställda och förtroendevalda.

Utifrån iakttagelser och bedömningar lämnades följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- fastställa reviderade riktlinjer för förebyggande arbete mot hot och våld riktat till anställda för att anpassa dessa till kommunens nuvarande förutsättningar organisatoriskt.

- i riktlinjerna tydliggöra ärendeprocessen för anmälan om hot och våld.
- kommunövergripande följa upp hot- och våldsincedenter, i syfte att använda statistiken inom ramen för det strategiska och förebyggande arbetet mot hot och våld riktat mot anställda och förtroendevalda.
- diskutera eventuella spelregler för uppdrag och samspel mellan politiker och tjänstepersoner för att stärka roller och ansvar gällande vad och hur uppdrag ska genomföras.

Kommande rekommendationer riktades till kommunstyrelsen och nämnderna:

- registrera och följ upp antalet hot- och våldssituationer i syfte att stärka det förebyggande arbetet i verksamheten.
- säkerställa återkommande utbildningsinsatser som syftar till att förebygga, förhindra och hantera hot- och våldssituationer mot anställda och förtroendevalda
- säkerställa att rutinerna för hot- och våldssituationerna, som framgår av Arbetsmiljöplanen, implementeras och är väl kända i verksamheterna.
- överväga risker kopplade till hot och våld mot anställda och förtroendevalda inför beslut av intern kontrollplan.
- tydliggöra vilket stöd och vilka insatser som kommunen, övergripande och verksamhetsspecifikt, kan erbjuda i händelse av hot och/eller våld.

Granskning av efterlevnad av offentlighetsprincipen

Vi förtroendevalda revisorer gav KPMG i uppdrag att granska efterlevnaden av rutiner avseende offentlighetsprincipen. Uppdraget ingick i revisionsplanen för år 2021 och avsåg kommunstyrelsen. Syftet med granskningen var att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt att efterlevnaden av offentlighetsprincipen är tillfredsställande och ändamålsenlig.

Den sammanfattade bedömning var att kommunstyrelsen inte hade säkerställt den interna kontrollen och att efterlevnaden av offentlighetsprincipen inte var tillfredsställande och ändamålsenlig. Detta innebar att det inom kommunen skett lagbrott mot offentlighetsprincipen.

Mot bakgrund av granskningen rekommenderades kommunstyrelsen att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig och tillfredsställande gällande efterlevnad av offentlighetsprincipen genom att:

- ta fram en skriftlig rutin för hantering av kommunstyrelsens funktionsbrevlåda
- säkerställa att utlämnande av handlingar görs skyndsamt
- säkerställa att rutinerna för allmänna handlingar efterlevs samt genomföra stickprov för att kontrollera hur registrering och begäran om allmänna handlingar hanteras
- ta med begäran om allmänna handlingar som en kontrollpunkt i kommande års internkontrollplan
- säkerställa att en återkoppling lämnas vid inkomna e-postmeddelanden till kommunstyrelsen
- säkerställa att revisionens granskningsrapporter och rapporternas missiv diarieförs som en handling.

Grundläggande granskning av kommunstyrelsen egen verksamhet

Vi förtroendevalda revisorer gav KPMG i uppdrag att genomföra en fördjupad grundläggande granskning av kommunstyrelsens egen verksamhet. Syftet med granskningen var att bedöma om kommunstyrelsen skapat förutsättningar för tillfredsställande styrning, uppföljning och kontroll av sin egen verksamhet. Uppdraget ingick i revisionsplanen för år 2021 och avsåg kommunstyrelsen. Den samlade bedömning utifrån granskningen och insamlade enkätsvar var att kommunstyrelsen inte skapat tillräckliga förutsättningar för en tillfredsställande styrning, uppföljning och kontroll av sin egen verksamhet.

Med utgångspunkt i iakttagelser och bedömningar lämnades följande rekommendationer:

- fortsätta säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och uppdrag samt intern kontroll enligt kommunallagens 6 kap 6 §.
- besluta om tydliga och mätbara verksamhetsmål och tydliggöra vilka utvecklingsmål som enheterna ska leda och styra ifrån. Vi rekommenderar även att kommunstyrelsens framtida målarbete anpassas och harmonierar med de tilldelade resurserna.
- fortsätta säkerställa en ändamålsenlig organisation med tydlig förankring av ansvar och befogenheter.
- se över behovet att tydliggöra och dokumentera det interna nämndsadministrativa arbetet samt samspelet mellan politik och tjänstepersoner.
- diskutera kommunstyrelsens rutiner för hur uppföljning, återrapportering och analys sker under året och vid behov ändrar rutinerna.
- följa upp det påbörjade arbetet med genomlysning av kommunstyrelsens verksamheter för att skapa förutsättningar för en ekonomi i balans kommande år.
- med den stora personalomsättning som varit under året på kommunledningskontoret fortsätta säkerställa personalförsörjningen och att verksamheten sköts på ett rättssäkert sätt.
- fortlöpande planerar och genomför utbildningsinsatser under mandatperioden.

Uppföljning av tidigare granskningar

Vi förtroendevalda revisorer gav KPMG i uppdrag att följa upp 2019/2020 års revisionsrapporter. Syftet med uppföljningen var att undersöka och bedöma de eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av revisorernas rekommendationer i 2019/2020 års revisionsgranskningar. Uppdraget ingick i revisionsplanen för år 2021.

Följande granskningar följdes upp:

- Granskning av kommunens ledning och styrning av internkontroll (2020)
- Granskning av upphandling och inköp (2020)
- Granskning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (2020)
- Styrning och kontroll av större investeringar (2019)

Den sammanfattade bedömning var att kommunen till viss del hörsammat de bedömningar och rekommendationer som revisionen lämnade i samband med 2019/2020 års verksamhetsrevisionsgranskningar.

Efter genomförd uppföljning av *Granskning av kommunens ledning och styrning av interkontroll (2020)* konstaterades att det vid uppföljningstillfället pågått ett stort arbete med att genomföra åtgärder för samtliga rekommendationer som lämnades, men att alla åtgärder inte är fullföljda.

Vad gäller uppföljningen av *Granskning av upphandling och inköp (2020)*, var den övergripande bedömningen att kommunstyrelsen till stor del har hörsammat de rekommendationer som lämnades i samband med 2020 års granskning.

Efter genomförd uppföljning av *Granskning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (2020)* bedömdes att det fortfarande kvarstår arbete för att säkerställa en tillfredsställande styrning och uppföljning av arbetsmiljöarbetet.

Angående uppföljningen av granskningen *Styrning och kontroll av större investeringar (2019)* konstaterades att kommunstyrelsen har kommit med förslag på åtgärder och har en medvetenhet kring de rekommendationer som lämnades i 2019 års granskning. Genomförandet av samtliga av dessa åtgärder återstod dock.

Grundläggande granskning av nämnder samt den gemensamma lönenämnden.

Vi förtroendevalda revisorer gav KPMG i uppdrag att genomföra en grundläggande granskning av nämnderna samt den gemensamma lönenämnden. Uppdraget har ingått i revisionsplanen för år 2021.

Det övergripande syftet med den grundläggande granskningen var att bedöma om nämnderna samt den gemensamma lönenämnden på en övergripande nivå skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten.

Den sammanfattande bedömningen var att nämndernas ledning, styrning, uppföljning och kontroll delvis har varit tillräckligt tillfredsställande. Den gemensamma lönenämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll har delvis varit tillräckligt tillfredsställande. Vi konstaterar att Tekniska nämnden lades ner vid årets slut, när en ny politisk organisation trädde i kraft den 1 januari 2022.

Följande bedömdes i rapporten:

- Nämndernas måluppfyllelse delvis varit tillfredsställande. Vi konstaterar att lönenämnden inte har några fastställda mål.
- Nämnderna hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.
- Nämnderna, förutom lönenämnden, har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.
- Lönenämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll av verksamhet och ekonomi delvis varit tillräckligt ändamålsenlig och tillfredsställande. Det bedömdes att lönenämnden har ett pågående arbete för att tydliggöra sina styrande dokument, har stärkt sin interna kontroll och haft fler än ett sammanträde under året. Det bedömdes dock att nämnden inte hade säkerställt en struktur för intern styrning och kontroll för 2021. Vidare bedömdes det som positivt att lönenämnden tar emot information om uppföljning av ekonomin vid sina sammanträden.

Delårsrapport för perioden januari – augusti 2021

Vid granskningen framkom inte annat än att delårsrapporten i allt väsentligt hade upprättats i enlighet med lagen om kommunal redovisning och bokföring och god redovisningssed. Vår bedömning var att delårsrapporten kunde ligga till grund för kommunfullmäktiges analys och bedömning av resultatet.

Årsbokslut 2021

Kommunens revisorer ska enligt 12 kap i kommunallagen (KL) bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorerna ska pröva om räkenskaperna är rättvisande. Revisorernas uttalande avges i revisionsberättelsen.

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Årsredovisningen har i allt väsentligt upprättats i enlighet med den kommunal bokföring och redovisningslag och god redovisningssed.

Granskningen har utförts enligt god revisions sed för kommuner och regioner. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Övrig granskning

Uppsala kommun är värdkommun för den gemensamma överförmyndarnämnden för samtliga kommuner i Uppsala län. PwC är sakkunnigt biträde i Uppsala och har därför genomfört granskningen av överförmyndarnämnden. Håbo kommuns revisorer har tagit del av grundläggande granskning som underlag för ansvarsprovningen i revisionsberättelsen.

Håbo kommun 2022-04-28

Inger Kölestam

Lars Berglund

Staffan Wohrne

Christine Storbacka

Samtliga ovan nämnda revisorer har genom digital bekräftelse fastställt denna revisionsberättelse, som upprättades vid sammanträdet den 2022-04-28.